

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår
28. april 2022

Lars Holm

Det upåagtede børnesprog.
Børnesprog som afsæt for sprogpædagogik

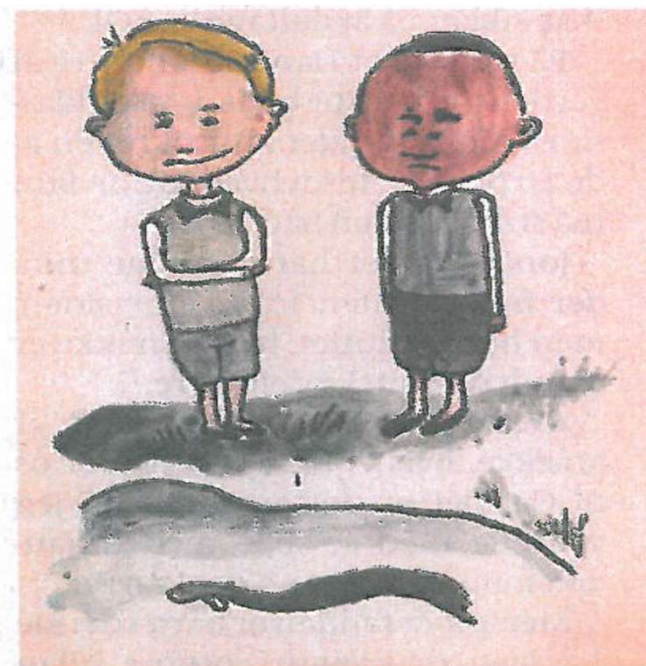
Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, DPU

DANSK FOR DE YNGSTE

Her er Søren, og her er Ahmed.
»Se, en sø«, siger Søren.
»Wallah, min søster«, siger Ahmed.
»Nej, ikke søster, men sø. En sø med en ål«, siger Søren.
»Ùl«, siger Ahmed.

»Nej«, siger Søren, »ål, og hvis du ikke har lært at sige sø og ål, inden du starter i skolen, risikerer du at blive en taber«.
»Ornli zygt«, siger Ahmed.
»Ja, men det er ikke mig, der siger det«, siger Søren. »Det er noget, der står i en undersøgelse fra Syddansk Universitet«.

Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, DPU

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår
28. april 2022

Knap hvert femte barn er sprogligt udfordret – hhv. for talesprog og før-skrift

I 2019 var 19,0 pct. af børnene sprogligt udfordret på talesprog efter afslutning på dagtilbud og 17,6 pct. var udfordret på før-skrift....8 pct. var udfordret både på talesprog og på før-skrift, 11 pct. var kun udfordret på talesprog og andre 10 pct. var kun udfordret på før-skrift.

Indenrigs- og Boligministeriets Banchmarkingenhed (2022):"Analyse af andel børn med sproglige udfordringer efter endt dagtilbud". (s.4)

Program:

- a) Det påagtede børnesprog: den læseorienterede tilgang og dens implikationer for sprogforståelse, sprogpædagogik, forskning og vidensproduktion
- b) Det upåagtede børnesprog: sprogleg, multimodalitet og flersprogethed
- c) På vej mod et nysgerrigt og afsøgende vidensgrundlag for det sprogpædagogiske arbejde

Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, DPU

Diskussion af det påagtede sprog

- a) den læseorienterede strategis sprogteoretiske implikationer
- b) den læseorienterede strategis sprogpædagogiske implikationer
- c) den læseorienterede strategis forskningsmæssige og formidlingsmæssige implikationer

Den læseorienterede strategis sprogteoretiske implikationer

- der løftes én bestemt måde at forstå sprog og sproglig udvikling frem
- der anlægges et 3. persons (et udefra) perspektiv på børns sprog og sproglige udvikling
- især ordforråd anses som forudsætning for kommunikation
- der anlægges en strukturel forståelse af sprog som et abstrakt system
- orienteringen mod læsning betyder at børnesprog ses gennem skriftsprogets optik og med afsæt i ét standardiseret nationalsprog

Den læseorienterede strategis sprogpædagogiske implikationer

- børns sproglige udvikling forstået som før-skrift og talesprog skal styrkes
- børn lærer sprog i voksenstyrede aktiviteter
- voksne spiller den altafgørende rolle for børns sproglige udvikling

Den læseorienterede strategis forskningsmæssige og formidlingsmæssige implikationer

- den læseorienterede tilgang formidler kvantitativ viden i form af tal og tabeller. Sprog gøres til tal og kan bidrage til en "trust in numbers"
- den læseorienterede tilgang gyldiggør og synliggør først og fremmest sproglige træk, der kan måles og kvantificeres

Fra det påagtede til det upåagtede:

Hvordan ser daginstitutionens sproglige praksisser ud i et børneperspektiv?

Kvalitativt feltarbejde i tre daginstitutioner med fokus på barn-barn interaktion

Det kvantitative spørgsmål: Hvor stor en del af hverdagens sproglige interaktion er henholdsvis barn-voksen og barn-barn interaktion?

Det kvalitative spørgsmål: hvad er karakteristiske kendetegn ved børns sprogbrug i en daginstitution?

En whole-day-method med fokusbørn

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår
28. april 2022

Den kvantitative undersøgelse af børnesprog i en daginstitution

Barn	Ytringer i barn-voksen interaktion	Ytringer i barn-barn interaktion	Andel barn-voksen ytringer ud af samlet antal ytringer
Amanda	89	421	17,4%
Mia	40	497	7,4%
Simon	188	461	28,9%
Villads	8	306	2,5%

Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, DPU

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår
28. april 2022

Den kvalitative undersøgelse af børnesprog i en daginstitution

Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, DPU

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår 28. april 2022

Sekvens 1:

1	Mads: Ikke mig. Da da da da da da da da..	Siges syngende og rytmisk
2	Sara: Der der der der der der mer ber der der ... lege med mig	Gentager rytmen med rå stemme. Den sidste del af hendes udsagn er delvist uforståeligt, men ender med "lege med mig"
3	Mads: Eeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeee	En høj tone med stor intensitet
4	Sara: Yer, yer. Jeg leger med dig	De enkelte stavelser i sætningen udtales rytmisk hver for sig.
5	Mads: Det gør jeg også	Udtales på samme rytmiske måde
6	Sara: Det gør jeg også. Det gør jeg også. Det gør jeg også.	Fortsætter den rytmisk udtale men ændrer tone til en anspændt tone i den anden af sætningerne
7	Mads: Dumme Caroline	
8	Sara: Nej. Vi må ikke sige dum	
9	Mads: [uf] de driller også mig	
14	Sara: De driller også mig	

Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, DPU

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår

28. april 2022

Sekvens 2:

1	Mads: og de sagde - ihhhhhh	Mads producerer en høj skinger lyd
2	Sara: Og du sagde nej, nej, nej, nej	
3	Mads: Og du sagde ja, ja, ja, ja	
4	Sara: og du sagde na na na na	
5	Mads: Og du græd også	
6	Sara: Nej	Med høj stemme
7	Mads: Jo	Højt og insisterende mens han læner sin krop ind over bordet.
8	Sara: Jeg er ikke en baby	

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår

28. april 2022

Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, DPU

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår 28. april 2022

Hvem	Verbalt sprog	Øvrig kommunikativ interaktion
Simon	For helvede	Rører ved sin fod. Går over mod pigerne med foroverbøjet krop, armene trukket lige bagud (truende)
Amanda		Stiller sig foran Anna med spredte arme og ben
Simon	Bang	Peger med en paletkniv på Amanda
Amanda		Falder sammen, bliver liggende et stykke tid
Simon		Bevæger sig langsomt mod Anna, peger paletkniven mod Anna
Amanda		Rejser sig igen og stiller sig mellem paletkniven og Anna
Simon	Bang bang bang	Peger med paletkniven mod Amanda, som ikke falder
Anna	Og så skydt du mig, ikk?	Kigger frem bag Amanda
Simon	Bang	Peger med paletkniven mod Anna. Høj lyd.
Anna		Falder. Har stadig ansigtet rettet mod Simon
Simon	Bang	Peger med paletkniven på Amanda
Amanda		Falder. Rejser sig igen. Løfter armene i vejret
Anna		Rejser sig også, og løfter også sine arme
Amanda og Anna		Går med armene i vejret og lukkede øjne mod Simon

Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, DPU

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår
28. april 2022

**Det upåagtede børnesprog: sproglig, multimodalitet og
flersprogethed**

Flersprogethed i et skandinavisk perspektiv

**Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår
28. april 2022**

**Lovgivning om tosprogede småbørn i Norge,
Sverige og Danmark**

Norge:

Ifølge rammeplan for dagtilbudsområdet, der træder i kraft august 2017, skal "barnehagen":

bidra til at språklig mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen, støtte flerspråklige barn i å bruke sitt morsmål og samtidig aktivt fremme og utvikle barnas norsk-/samiskspråklige kompetanse.

(Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Fastsatt av Kundskapsdepartementet 24. april 2017, s. 11)

Sverige:

Läroplan för förskolan Lpfö 98, Reviderad 2016, s. 10:

"Förskolan ska sträva efter att varje barn.....som har et annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål"

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår
28. april 2022

Lovgivning om tosprogede småbørn i Norge,
Sverige og Danmark

Danmark:

I dagtilbudsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 748 af 20. juni 2016, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 22 indsættes i *kapitel 3*:

»Hovedsprog i dagtilbud

§ 22 a. Hovedsproget i daginstitutioner efter § 19, stk. 2-5, og dagpleje efter § 21, stk. 2 og 3, skal være dansk, jf. dog stk. 2. Daginstitutioner oprettet af det tyske mindretal er ikke omfattet af 1. pkt.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at hovedsproget i daginstitutioner efter § 19, stk. 2-5, og dagpleje efter § 21, stk. 2 og 3, kan være engelsk, tysk eller fransk, hvis kommunalbestyrelsen efter en konkret vurdering skønner, at det ikke medfører integrationsmæssige problemer.

Loven træder i kraft 1. januar 2017.

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår

28. april 2022

Sammenfatning

- Norge: språklig mangfold – en berikelse
 støtte flerspråklige barn i å bruke sitt morsmål
- Sverige: Förskolan ska sträva efter att varje barn.....som har et annat
 modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin
 förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt
 modersmål
 flersprogethed som rettighed
- Danmark: sprog som et institutionelt fænomen – hovedsprog dansk
 (engelsk, tysk, fransk)(tysk som rettighed for det tyske mindretal)

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår
28. april 2022

Læreplanstema nr. 3: Sprog og kommunikation

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskab med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

...det pædagogiske personale må hjælpe alle børn til at indgå i dialoger, hvor de lærer at skiftes til at være i en tale- og lytteposition..

Læringsmiljøet må tilbyde børn en bred vifte af sproglige læringsmuligheder og aktiviteter, der understøtter tilegnelsen af sprogforståelse, ordforråd, udtale og sætningsdannelse i sammenhænge, der er meningsfulde for børn...

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår
28. april 2022

Hvad ser vi, når vi empirisk undersøger sprogleg, multimodalitet og flersprogethed i daginstitutioner i et børneperspektiv og som social praksis?

- at børn kommunikerer mere med hinanden end med voksne
- at kommunikationen med voksne ofte er om regler og aktiviteter, er forudsigelig og ofte i et IRF-format
- at sprog i barn-barn interaktion er en multimodal, semiotisk, kreativ og dialogisk samskabelse, hvor gestik, bevægelse, intonation, blikretning, materielle ressourcer, rytme, musikalitet og verbalt sprog indgår på en uforudsigelig og kompleks måde
- at sprog er andet og mere end en overførsel af betydning fra A til B
- at sprog er interaktionelt og kontekstuel indlejret

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår
28. april 2022

På vej mod et nysgerrigt og afsøgende vidensgrundlag for det sprogpædagogiske arbejde

- en nytænkning hvor et strukturelt orienteret sprogsyn ikke dominerer og står alene
- en nytænkning i forhold til videnskabelse og dataindsamling
- en nytænkning der er sensitiv i forhold til flersprogethed og translanguaging

Foreningen Tosprogede børn og unges vilkår
28. april 2022

Holm, L., & Ahrenkiel, A. (2022). Children's language play as collaborative improvisations—rethinking paths to literacy. *Journal of Early Childhood Literacy*, <https://doi.org/10.1177/14687984211067131>

Ahrenkiel, A., Holm, L., & Eilenberg, L. Ø. (2021). Children's language use in ECEC in a child perspective. *Ethnography and Education*, 16(4), 420-436. <https://doi.org/10.1080/17457823.2021.1943699>

Holm, L. (2020). *Sproglig evaluering i skoler og daginstitutioner*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Holm, L. & Ahrenkiel, A. (2018) To år bagud: En kritisk analyse og diskussion af sprogforståelsen i forsknings- og udviklingsprogrammet "Fremtidens Dagtilbud". *Barn*, 36(2), 29-46. <https://doi.org/10.5324/barn.v36i2.2778>